

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar so iz Josefstadta potovali v Kraljevi gradec in potem na Moravsko. Povsod bili so sijajno in navdušeno sprejeti pa tudi jako prijazno občevali so z ljudmi vsakega stanu. V Višavi je kraj železniške postaje deček glasno upijal: „kteri gospod so naš cesar“. Vlada sliši glas in ukaže fantiča pred sebe pozvati. Od ondot je potem 600 moravskih kmetov v narodni obleki na čilih konjih cesarja kraj železnice sprevaljalo 2 uri daleč. Vlak je moral po malem voziti. V Brnu so cesar pri sprejemu plemenitavev tem naročili, naj delajo na mir in spravo med nemškimi in slovanskim ljudstvom na Moravskem. V nedeljo zvečer pripeljali so se cesar na Dunaj nazaj. — V českem deželnem zboru je preuredba volilnega reda izročena odseku 21 mož, katerim predsednik je grof Mansfeld, podpredsednik česki vodja dr. Rieger. — V Salzburgu je liberalnih 7 poslancev všlo, ker so v manjšini; na to je še liberalec grof Lamberg potegnil odločivši čast deželnega glavarja. Tako hrabre duše so nemški liberalci! Sicer je pa prav. Vlada bo sedaj iz konservativne večine imenovala novega glavarja. — Tirolska nova 2 škofa sta v deželnem zboru ugovarjala zoper nepostavno utemeljenje 2 lutrovskih župnij na Tirolskem, kder drugih lutrovecv ni, kakor takšnih, ki so iz Bismarkove dežele prišli. — V Gradci so konservativci na deželno mizo vrgli kopico 1300 prošenj za 6letno šolanje in zoper ženitovanje nemaničev; liberalci so osupnjeni debelo gledali. Se vé, ta gospoda bere le „Tagespošto“, a ta jim o teh prošnjah niti besedice prej črhnila ni. — Slovenci se povsod radujejo in veselijo, da so koroški nam bratje vendar enkrat zmagali pri volitvah in s č. g. Einspielerjem prodrli v deželni zbor! Zmaga bila je sijajna. Bog daj več takšnih! — Dne 14. jun. začeli so predirati Arliško goro za železnico iz Tirolskega v Predarlško. — Ogerski državni zbor je na pridelovanje cukra iz pese naložil novega davka 900.000 fi. No, to bo zopet kmetske ljudi, ki za peso vsaj nekaj denarjev dobivajo, hudo zadelo in izseljevanje v Ameriko pomnožilo. Banat in Srem je grozna toča posekala. — Hrvatje se nadejajo v 8—10. mesecih pridobiti vojaško granico. V Hercegovini merijo naši oficirji nove meje proti Črnogori!

Vnanje države. Liberalci v Evropi tako močno narode osrečavajo, da ljudje tropama hitijo v Ameriko rešit se liberalnih blagorov; blizu 1 milijon ljudi so ladije letos prepeljale iz starega v novi svet, največ iz liberalne Italije, Nemčije in Ogerske. Dače, vojaška dolžnost, oderuhi izganjajo ljudi iz očetujave! — V Berlinu sešli so se 16. junija poslaniki evropskih velevlad ter sklenili sultanu turškemu naročiti, naj prepusti Grkom polovico Tesalije in Epira z Janino vred; dalje naj da vsem kristijanom tiste pravice in slobodščine,

katero uživajo grški prebivalci otoka Kandije. To se pa reče toliko, kakor turški sultan naj sam sebe in svoje Turke obesi. Da ga je precej strah, kaže to, da je albanskega moža Abedina napravil za ministra vnanjih zadev ter tako pokazal, da se hoče nasloniti na Albance. No, Albanci se res močno orožajo zoper Grke, katerim nikakor niso voljni prepustiti Janine. — Grki nabirajo 35.000 vojakov. — Bolgarsko narodno „sebranje“ dela prav marljivo. Sklenilo je več velevažnih postav: finančnih, upravnih in šolskih. Bolgarski novi denar bo kovan po francoskej uredbi: franke (leve), centime (stotine) in Napoleondore (Aleksandre). Srebrnega denarja hočejo izdati za 10 milijonov in zlatega za 7 milijonov frankov; dohodkov ima dežela 23 milijonov frankov; sploh Bolgarija se razvija srečno in krepko. — Rusko brodogradje vojno jadra iz Baltiškega morja daleč v Azijo v pomoč ruskim podložnikom v Amurskem, kder hočejo Kitajci vdreti. — Bismarkova nova cerkvena postava bo juter v petek 18. jun. bržčas zavržena in potem je ves svet radoveden, kaj bo ta silovitež počel? — Angleži in Francozi so se zadnji čas tako sprijaznili, da si je mnogo evropske sedanje gospode v skrbeh, kaj neki to pomeni? — Španski kralj Alfonzo začel je se v dogovore spuščati z liberalci in freimavrerji republikanci; zato pravijo, da bo kmalu zgubil krono in kraljestvo. — V severni Ameriki so republikanci generala Granta mislili tretjič izvoliti si za predsednika. Toda nankrat so ga popustili in postavila za kandidata nekega Garfielda, ki je bil najpred kočijaš, potem dijak, naposled vojak prostovoljec in general. — Chilenci v južni Ameriki so vzeli bogato mesto Ariko in blizu Dake obokolili 2 peruvijanska generala in vso njuno vojsko.

Za poduk in kratek čas.

Štajersko in nemško-liberalno gospodstvo od 1. 1861—1881.

I. Nevednost je najdražja reč! Le ker ljudstvo liberalcev ni poznalo, zaupalo njim je vero, pravost in mošnjo. Toda sedaj, ko skuša britki sad, gleda žalostne nasledke liberalnega gospodstva, obrača se povsod proč od njih. Čem natančneje je o tem podučeno, tem odločniše daje jim slovo, pred vsem kmetsko ljudstvo in delavci, ker ti največ sile trpijo zaradi liberalizma in z njim spojenega freimavrerstva in judovstva. Uže na prstih lebko pri nas preštejemo liberalne poslance, kateri so od kmetov bili izvoljeni. Le v mestih še se držijo, to pa vsled preugodnega jim volilnega reda v razne zastope. Sčasoma bodo tudi v mestih sprevideli puhlost liberalnih nauk. Saj pa je uže res slednji čas, da zapustimo nevarno pot, ki pelje v občno osiromašenje in zadolženje srenj, okrajev, dežele in države pa tudi sploh „produktivnega“ t. j. delavnega ljudstva. Odkar liberalci gospoda-

rijo, lezejo kmetje, rokodelci v vedno večje siromaštvo, a bogatijo se judje in pičlo število liberalne gospode. Kakor delavno ljudstvo ubožava, tako narašča število ljudij, ki na javne stroške živeti hočejo, t. j., ki dobivajo plačo iz davkovskih denarjev. S tem pa naraščajo državni, deželnski, okrajni in srenjski potroški, a ž njimi dače in doklade. V zadnji številki „Slov. Gospodarja“ v vodnem članku bilo je povedano, da so liberalni poslanci štajerski deželnske potroške našej deželi za drugo leto (1881) nastavili na 2.230.494 fl. Vendar to ni vse. Zraven rednih potroškov, kakor liberalci pravijo, je še izrednih, boljše menda rečeno nerednih, tako, da vsi za l. 1881. nastavljeni znašajo blizo 4 milijone goldinarjev. Kaj to pomeni, naj pojasnijo sledeče številke, katere kažejo deželnske dohodke in potroške od l. 1861, ko smo prve poslance volili v deželni zbor, do l. 1878, ko je še znani Seidl sedel v deželni hiši graškej. Številke so vzete iz poročila deželnega odbora.

V letih	Dohodkov	Stroškov
1861—1865 bilo je	1,231.400 fl. vsako leto in	1.000.600 fl.
1866—1870	1,845.700 " " " "	1,818.300 "
1871—1875	2,710.800 " " " "	2,592.800 "
1876—1878	3,608.100 " " " "	3,959.700 "

Tem številkam dostavimo še, da so dohodke računili po cesarskej dači tako, da so l. 1864 dokladali deželnskih doklad 38%, l. 1865—1871 samo 35%, l. 1872 le 33½% in l. 1873—1878 zopet 38%, a letos tirjajo uže 44 ali 45%. Cesarske dače je letos predpisane 4.409.869 fl. Največja je gruntna dača, namreč 1,984.799, potem sledi davek od hišne najmovine ali domovna najmarina (Hauszinssteuer) 868.102 fl., porazredna domarina (Hausclassensteuer) 422.294 fl., dobitkovina (Erwerbsteuer) 429.177 fl. in dohodarina (Einkommensteuer) 428.108 fl. in še nekaj davka, ki se ima vplačati od dosedaj dače prostih hiš. Navedene številke učijo nas: 1) da je gruntna dača največja in da torej zemljiščne posestnike zadene zopet največji del deželnskih doklad; 2) deželnski dohodki so se v 17 letih pomnožili do 3,608.100 fl., ker je naraščala cesarska dača tako, da znaša samo direktni cesarski davek in deželnske doklade vkup uže čez 7 milijonov goldinarjev, in z okrajnimi in srenjskimi dokladami gotovo čez 10 milijonov; ako še dodenemo indirektnih davkov 10 milijonov (ti so namreč blizu za 2½ večji od direktnih), tedaj nosi 1,150.000 Štajercev velikansko breme letnih 20 milijonov goldinarjev; 3) potroški deželnski so se v liberalnej dobi pomnožili od 1,000.600 fl. do 3,959.700 fl. in naposled so še nam dolga napravili lani in letos 437.250 fl. Tako gospodarstvo zasluži posebne pozornosti vseh davkovcev, da poizvedo, kam za božjo voljo zapšejo toliko denarja, katerega ravno v sedanjih strahovito hudih letinah tako neizmerno težko plačujemo? Ali je res krvava sila, da je sedaj skoro 4krat več treba za deželnske potrebe žrtvovati, nego l. 1861? Sploh treba nam je liberalnemu gospod-

stvu bistreje v oči pogledati, kar hočemo v tem in naslednjih sestavkih storiti.

Dežela štajerska bila je nekdanj naljudena s Slovenci ter je se z malimi izjemki s Koroško spojena zvala: Karatanska zemlja. Ščasoma so Nemci podjarmili Slovence in osnovali vojvodstvo štajersko, ki je naposled prišlo pod oblast preuzvišene cesarske rodbine habsburške. Vedno več je Nemcev se naselilo, ki so Slovence potisnoli nazaj do sedanjega spodnjega Štajera. Vojvode štajerski niso bili zelo samosvoji gospodje. Mnogo in veliko pravice so imeli nekdanji stanovje: grajščaki, duhovenstvo in meščanje. Kmet pa ni imel nebenih pravice. Bil je grajščakom podložen, tlakar in rabotar. Noveji čas pa so deželni zbori zgubili vse prejšnje pravice, avstrijski cesarji so vladali dežele kot samodržci ter niso sklicavali več starih deželnih zborov. Ob enem so kmetje odkupili se in rešili rabote, dobili smo svoboden kmetski stan. Ko je rešitev bila doplačana, začelo je se kmetom najboljše goditi. Ali nesrečni liberalizem jih je pahnil v skoraj večjo nesrečo nazaj, kakor so bili pred rešitvijo. Dokaz temu so zamazane gruntne bukve, dokaz veliki davki, dokaz posilne dražbe, ki nam kmeta za kmetom ženejo iz posestva in ga tiščijo med najemnike, viničarje, delavce, nemaniče. Oče liberalizmu pri nas je bivši minister Schmerling. Cesar so namreč dne 20. okt. 1860 odpovedali se samordstvu, dali posameznim deželam prejšnje pravice nazaj in ministru Schmerlingu zaukazali, naj izdela volilne rede, da se bodo volili poslanci. To je Schmerling porabil, da je nemškemu liberalizmu pot odprl v Avstrijo. Izdelal je namreč volilne rede tako, da je (nemško) prebivalstvo v mestih in trgih povsod dobilo več poslancev, kakor bi mu šlo po številu in davkih. Kmetsko prebivalstvo bilo je s pomočjo liberalnih velikih posestnikov v manjšino potisneno izvemši pri plačevanju davkov in nabiranju vojakov. Sprva še kmetje niso slutili čisto nič bližajoče se jim nesreče. Dali so se od mestnih in tržkih kričavec tako zaslepiti, da so volili v poslance same liberalce, pri nas na primer Feirerja, poznej Seidla, Brandstetterja; Slovenci smo imeli samo 1 zastopnika, namreč g. Hermana.

Štajerskej deželi odmeril je minister Schmerling 63 poslancev, med temi samo 23 iz kmetske skupine. Sedaj so ti le: graški in mariborski knezoškof, načelnik graškega vseučilišča (rektor magnifikus), potem 12 velikih posestnikov, med njimi: Karneri, Lohninger, Pauer, Wurmbbrand, Hakelberg in Moskon, dalje 6 izvoljencev trgovske zbornice, med njimi mariborski J. Pfrimer, 19 iz mest in trgov, med njimi: Duchatsch, Nekerman, Ebmer in Kada, in naposled 23 iz kmetske skupine, med njimi 8 Slovencev: Dominkuš, Žolgar, Schutz, Radač, Flucher, Kukovec, Herman in Snidersič!

Smešničar 25. Stari Juri hoče svojega še zelo mladega sina oženiti. Sosed Martin mu hoče to misel iz glave izbiti in mu pravi: „Ljubi Juri!

vendar počakaj z ženitvijo, da ti sin k pameti pride, potlej ga ženi!" "E prijatelj" odgovori Juri, če sin k pameti pride, se ne bo hotel več ženiti!"

Razne stvari.

(*Mariborska hranilnica*) plačuje od 1. julija t. l. naprej od vloženih denarjev samo 4% in zahteva od na posodo danih 5%.

(*Popravljanje državnih velikih cest*) v mariborskem in celjskem glavarstvu se bode na 5 let po dražbi oddalo dne 19. julija 1880 točno ob 9. uri pri dotičnih glavarstvih.

(*Novi brzovlak*) med Buda-pešto in Pragerskim pride začeni od 15. jul. t. l. naprej v Pragersko (Pragerhof) na južni železnici vsakokrat ob 1. uri 18. minuti po polnoči.

(† *Andrej Druškovič*) bivši župnik v Spielfeldu je umrl v Gradci 74 let star.

(*Slov. bistriška hranilnica*) je pogorelecem v Spod. Polskavi darovala 200 fl. Skoro vsi pogorelci bili so zavarovani ter dobijo 24.000 fl. zavarovanščine.

(*Utonila*) je pri kopanju v Savi 13letna deklica Marija Pavličeva iz Mihalovca.

(*Požar*) je se vnel v Podovi mariborskega okraja v kajši Marije Peršohove ter je upepelil kajšo in 8 kmetijskih hiš s vsemi gospodarskimi poslopji vred.

(*Grd uboj*) zgodil je se v Lipoglavu šmarijskega okraja na okrajnej cesti. Nepoznani morivci so ondi 10. jun. ob 9. uri zvečer posestnika Jurija Slatinška v trebuh ustrelili in z nožem vrat prezali, truplo pa 20 korakov od ceste v gošo zavlekli.

(*Bratje Kleinoscheg v Gradci*) so štajerska vina poslali k svetovnej razstavi v Sidney v Avstraliji ter so bili odlikovani s 1. in 2. darilom za svoj šampanjevec, s 1. darilom za beli muškatovec, z 2. darilom za črnino in s 3. darilom za svetla rudeča vina.

(*Oderuhi na Koroškem*) jemljejo v Celoveci poprek 7—25 procentov, v okolici pa 30, 40, 52 in celo do 120% v Wolfsbergu in okolici 10%, v Špitalu 26 do 173%. Kdo je temu kriv? Morebiti klerikaleci ali konservativci? Ne, liberalci, ki so l. 1868 zatrli prejšnji zakon zoper takšno judovsko guljenje. Kaj čuda, da se judovski listi zopet iz dobro plačane hvaležnosti tako goreče borijo za nemške liberalce!

(*Strela udarila*) je dne 6. jun. v viničarijo Toplinšakovo v Birstajnu brežiškega okraja ter k priči ubila viničarja Jož. Kostanjška. Kajša je do tal pogorela.

(*Obsojen*) na 2 leti v težko ječo je celjski poštni ekspeditor Gašp. Guttman, ker je iz reko-mandiranega pisma ukradel 350 fl. in dve menjici, po 500 fl. in 840 fl., na pošti raztrgal.

(*Šolske spremembe*) g. Jož. Zemljič postal je nadučitelj pri sv. Križu nad Mariborom, plačno

doklado prejeli so nadučitelji: Fr. Jamšek, Jak. Lopan, Al. Sernec, Jak. Lobenwein, Jož. Rojko in And. Viličnjak.

(*Drzen ropar*) je nekega vinjenega hlapca dne 7. junija o poludne napal pri srednjem ribniku v Mariboru ter mu vropal 3 fl. in všel.

(*Naglo umrl*) je mesar Haring v Mariboru. Zgrudil je se 9. junija zvečer na tla in bil je takoj mrtev še le 47 let star.

(*Uro za malo črešenj*) zastavil je v Mariboru nepreviden učiteljski pripravnik moževi, ki je črešnje prodaval na Sofijinem trgu pred g. Berdajsovo štacuno. Pripravnik liti s črešnjami domov po denarje. Nazaj prišedši ne najde več črešnjarja. Nepoštenjak je z uro všel, ki je kronometer z 20 kameni in vredna 20 fl. Sodnija ga sedaj išče.

(*Drage šole*); v meščanski šoli celjski stoji deželo 1 učenec 46 fl., v Voitsbergu 63, v Gradci 120, v Fürstenfeldu 146 fl., v Radgoni 152 fl., v Hartbergu 154 fl., v Judenburgu 177 fl., na fužinarskejši šoli v Leobnu 181 fl., na podkovaški šoli v Gradci 216 fl., na višji realki v Leobnu pa blizu 1000 fl.

(*V Dobrovcih*) bil je zopet požar. Takrat je pogorel pri vseh volitvah dobro znani liberalci in nemškutar J. Kac, v Razvanji pa je posestniku Percu pogorelo gospodarsko poslopje.

(*Mahrenberški „Slovenci“ (?)*) odpošljejo gosposkej zbornici prošnjo zoper uvedenje slovensčine v naših srednjih šolah. Prošnja je tako surova, neotesana, neopravičena, za vrlo narodno duhovščino pa žaljiva, da se čudimo predrznosti ovih nemčurskih možakarjev, ki se upajo tako mazarijo poslati visokej gosposkej zbornici, še bolje pa, da jo je prvi podpisal grajščak mahrenberški, g. Schmid. To si bodemo dobro zapomnili.

(*Služba okrajnega zdravnika*) za Ptuj in Ljutomer razpisana je do 10. julija. Plača znaša sprva 1060 fl.

(*Iz Dobja pri Planini*) se nam piše, da so se ondi pri volitvi občinskega odbora godile nepostavnosti ter da se je zoper volitev pri c. k. glavarstvu v Brežicah vložila pritožba.

(*V Črešnjevcah pri Slov. Bistrici*) še nimajo novega župana. Najbolje storijo, ako ostanejo pri starem svojem županu, vrlem g. Martinu Soršaku.

(*Hrvatska društva*) v Zagrebu „Sokol“ in „Kolo“ in morebiti še Sisačka „Danica“ pridejo v nedeljo dne 27. jun. v Ljubljano, ostanejo ondi čez noč, se odpeljejo v pondeljek v Bled, da ogledajo najkrasnejši kraj slovenski. Slovenci bodo Hrvate brate povsod veselo in mogoče sijajno sprejemali.

(*Dražbe* 19. junija) Marija Suhač v Šihlovi 4300 fl. 21. jun. Lovro Kurež v Pobreži, 23. jun. Jož. Cilenšek v Grajski vasi 3270 fl. Jakob Kürbler 1099 fl. pri sodniji v Mariboru, Janez Šribar v Ložnici 3450 fl. Kunigunde Hauschier 1090 fl. pri sodniji v Mariboru.